

Na podlagi 40. in 41. člena Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21, 40/23, 102/24 in 40/25; v nadaljnjem besedilu: ZZrID), Uredbe o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti (Uradni list RS, št. 59/23 in 39/25; v nadaljnjem besedilu: Uredba o odprti znanosti), Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP, 59/19 in 130/22, v nadaljnjem besedilu: ZASP), 61. člena Splošnega akta o postopkih (so)financiranja in ocenjevanja ter spremljanju izvajanja znanstvenoraziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 166/22 in 92/24) in Sklepa o ustanovitvi javnega raziskovalnega zavoda Inštitut za narodnostna vprašanja (Uradni list RS, št. 114/22) ob predhodnem mnenju znanstvenega sveta Inštituta za narodnostna vprašanja je Upravni odbor Inštituta za narodnostna vprašanja na 26. dopisni seji dne 19.11. 2025 sprejel naslednji

PRAVILNIK
o zagotavljanju odprtega dostopa do znanstvenih objav na Inštitutu za narodnostna vprašanja

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen
(vsebina)

- (1) S tem pravilnikom se določajo interni standardi in postopki objavljanja rezultatov raziskav po načelih odprte znanosti na Inštitutu za narodnostna vprašanja (v nadaljnjem besedilu: INV). Ti standardi in postopki ustrezajo standardom v slovenskem in evropskem raziskovalnem prostoru.
- (2) Osnovni cilj je omogočiti raziskovalcem INV izvajanje aktivnosti v skladu s področno zakonodajo in zahtevami financerjev v povezavi z zagotavljanjem odprtega dostopa do znanstvenih publikacij.
- (3) Namen pravilnika je zagotoviti izpolnjevanje področne nacionalne zakonodaje glede določil o odprti znanosti za zagotavljanje odprtega dostopa do rezultatov raziskav (znanstvene publikacije – na primer znanstveni članki, objavljeni v znanstvenih revijah in na znanstvenih založniških platformah, znanstvene monografije in druge vrste recenziranih publikacij), sofinanciranih z javnimi viri najmanj 50%, in glede urejanja pravic, ki jih ima avtor oziroma soavtor na rezultatih raziskav.

2. člen
(osnovni pojmi povezani z zagotavljanjem odprtega dostopa)

V tem pravilniku imajo uporabljeni izrazi naslednji pomen:

1. Publikacija ali objava: delo, ki je namenjeno javnosti in objavljeno na kateremkoli mediju.
2. Založniška pogodba: pogodba med avtorjem in založnikom.
3. Odprti dostop do publikacij: brezplačen dostop do celotnega besedila publikacije na svetovnem spletu, praviloma na založnikovi spletni strani in/ali v repozitoriju. Avtor obdrži materialne avtorske pravice in založniku podeli neizključno pravico za objavo. Uporabnikom je omogočena prosta, nepreklicna in trajna pravica dostopa do dela ter dovoljenje za razmnoževanje, uporabo, razširjanje, prenos in javni prikaz dela, izdelavo in distribucijo izpeljanih del v kateremkoli digitalnem mediju, pod pogoji, določenimi z licencami, kot so

Creative Commons. Dovoljena in nedovoljena uporaba publikacije za uporabnike je jasno opredeljena z licencami, ki zagotavljajo skladnost z načeli odprte znanosti.

4. Prosti dostop do publikacij: dostop do celotne vsebine digitalnih objektov na svetovnem spletu. Pri tem so avtorske pravice varovane na enak način kot v naročniških publikacijah (avtor je materialne avtorske pravice prenesel na založnika), branje je torej omogočeno brezplačno, nadaljnja uporaba, predelava in razširjanje pa so prepovedani.
5. CC licence (ang. Creative Commons): so pravni mehanizem, s katerim avtorji določijo, na kakšen način dovoljujejo uporabo svojih del. Omogočajo jasen in pregleden okvir za deljenje avtorskih vsebin, pri čemer avtor ohranja svoje pravice, hkrati pa drugim omogoča uporabo pod vnaprej določenimi pogoji.
6. Odprtodostopna revija: vsi članki oziroma celotna vsebina revije je odprtodostopna, to pomeni da je celotna vsebina revije dostopna brez naročnine ali nakupa. Založniki oziroma revije morajo uporabljati avtorskopravni model, po katerem avtor obdrži materialne avtorske pravice. Obvezno pa mora biti omogočena tudi nadaljnja uporaba, ki je definirana z licencami (kot na primer Creative Commons).
7. APC (angl. Article Processing Charge): je strošek, ki ga je treba v določenih primerih plačati za objavo članka v odprtem dostopu.
8. BPC (angl. Book Processing Charge): je strošek, ki ga je treba v določenih primerih plačati za objavo monografije v odprtem dostopu.
9. Diamantni odprti dostop: velja za objave v revijah in monografijah, ki so v celoti odprtodostopne in obenem brezplačne. Publikacije so takoj odprtodostopne, objavljane je za avtorje in njihove institucije brezplačno. Avtorji (oziroma institucije) pa zadržijo materialne avtorske pravice in dovolijo deljenje in ponovno uporabo publikacij, pri čemer praviloma uporaba in predelava v komercialne namene nista dovoljeni.
10. Zlati odprti dostop: velja za objave v revijah in monografijah, ki so v celoti odprtodostopne, avtor zadrži materialne avtorske pravice in omogoči nadaljno uporabo, največkrat označeno z licencami Creative Commons, vendar je treba za objavo plačati APC (angl. Article Processing Charge) ali BPC (angl. Book Processing Charge).
11. Zeleni odprti dostop (samoarhiviranje): Avtor deponira recenzirani rokopis (AAM/postprint) v repozitoriju (npr. DiRROS, dCOBISS). Če uveljavlja pravico do sekundarne objave po 41. členu ZZrID, je članek brez embarga odprto dostopen takoj po sprejetju v objavo. Kadar te pravice ni mogoče ali ni smiselno uveljaviti, embargo ne sme presegati 6 mesecev za STEM (naravoslovje, tehnika, medicina) oziroma 12 mesecev za SSH (družboslovje, humanistika) po 5. členu Uredbe o odprti znanosti. Deponiranje izvede avtor ali Inštitut za narodnostna vprašanja takoj po sprejetju, najpozneje v 30 dneh po objavi.
12. Hibridna revija: je revija z naročniškim dostopom, ki avtorjem omogoča odprti dostop do posameznih člankov ob plačilu APC. Drugi članki ostanejo dostopni samo naročnikom.
13. Predtisk (ang. Preprint): nerecenzirani rokopis, posredovan v objavo založniku.
14. AAM (angl. Author Accepted Manuscript) ali postprint: recenzirana različica rokopisa, sprejeta v objavo, vendar še pred končnim oblikovanjem za namene objave v reviji založnika.
15. VoR (angl. Version of Record): recenzirana različica publikacije s končnim oblikovanjem za namene objave na spletni strani založnika.
16. DiRROS: digitalni repozitorij raziskovalnih organizacij Slovenije. Je tudi institucionalni repozitorij INV.
17. dCOBISS: digitalni repozitorij COBISS.SI.
18. PID (angl. Persistent identifier): trajni identifikator, to je enolični zapis, ki trajno nedvoumno označuje digitalni objekt ter omogoča enoznačno prepoznavo. Zagotavlja trajen spletni naslov.
19. Pravica do sekundarnega publiciranja: pravica do sekundarnega publiciranja (v šestem in sedmem odstavku 41. člena ZZrID) omogoča, da se raziskovalni članki in z njimi povezani raziskovalni podatki, lahko pa tudi drugi rezultati raziskav, v primeru, ko založnik ne omogoča takojšnjega odprtega dostopa, objavijo odprtodostopno v ustreznem repozitoriju z odprtim dostopom. To pravico lahko uveljavi avtor sam ali njegov delodajalec oziroma izvajalec znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Pravica do sekundarnega publiciranja pomeni,

da v primeru, da si izvajalci znanstvenoraziskovalne dejavnosti niso pridržali individualnega upravljanja z avtorskimi pravicami, lahko vseeno javno objavijo rezultate raziskovalne dejavnosti (torej, da avtor lahko v repozitorij shrani recenzirani rokopis in takoj omogoči dostop javnosti, tudi če založnik zahteva embargo).

3. člen (namen)

INV je izvajalec javne službe na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti in zgotavlja neprekinjeno, kakovostno in nepridobitno izvajanje znanstvenih raziskav in podpornih dejavnosti, katerih rezultati so javno dostopni in pomembni za znanstveni ter družbeni in gospodarski razvoj Slovenije. Vključuje raziskovalne programe, usposabljanje mladih raziskovalcev, infrastrukturno ter drugo institucionalno podporo, financirano z javnimi sredstvi. INV v okviru javne službe opravlja tudi raziskovalno, svetovalno in strokovno delo za državne in javne institucije.

II. KATEGORIZACIJA PUBLIKACIJ

4. člen (kategorizacija publikacij)

- (1) S tem pravilnikom se ureja vsakovrstno publiciranje (npr. izdajanje člankov in drugih sestavnih delov ter monografij) po načelih odprte znanosti.
- (2) Zaposleni na INV (v nadaljnjem besedilu: avtorji) objavljajo naslednje vrste člankov in drugih sestavkov ter monografije v tiskani in/ali elektronski obliki:
 - znanstvene članke (COBISS tipologija 1.01, 1.02, 1.03),
 - prispevke na konferencah (COBISS tipologija 1.06, 1.08),
 - samostojne znanstvene sestavke ali poglavja v monografskih publikacijah (COBISS tipologija 1.16),
 - znanstvene monografije (2.01).
 - strokovne članke (1.04)
 - druge znanstvene in strokovne sestavke.

III. AVTORSTVO

5. člen (vloga avtorja v procesu izdaje)

Avtor je odgovoren za vsebino svojega dela do izida.

6. člen (naloge avtorja v procesu izdaje)

- (1) Naloge avtorja v procesu izdaje rezultatov raziskav oziroma znanstvenih publikacij, na primer znanstvenih člankov, objavljenih v znanstvenih revijah in na znanstvenih založniških platformah, znanstvenih monografij in drugih vrst recenziranih publikacij, so:
 - avtor uredi avtorske pravice po 7. členu tega Pravilnika,
 - avtor s pomočjo sekundarnih avtorjev (kartograf, ilustrator, prevajalec) in sodelavcev (lektor idr.) pripravi članek, prispevek ali drugi sestavni del ali znanstveno monografijo (nadaljnjem besedilu: prispevek) za izid,
 - avtor zagotovi finančna sredstva za izdajo prispevka, lahko s pomočjo soavtorjev, in sofinancerje navede v prispevku,
 - avtor v knjižnici preveri možnost koriščenja ugodnosti ob objavi pri izbranem založniku,

- avtor lahko pri objavi avtorskega dela prosto izbira založnika, vendar mora preveriti politiko založnika in skladnost z načeli odprte znanosti. V kolikor namerava avtor objaviti prispevek pri založniku, katerega politika ni skladna z načeli odprte znanosti, je avtor dolžan prispevku priložiti obrazec »Obvestilo založniku« (Priloga 2), s katerim obvešča založnika, da je avtor zavezan po Uredbi o odprti znanosti ter da izključen prenos avtorskih pravic skladno z uredbo ni dovoljen.
- (2) Avtor je ob oddaji v objavo v prispevku dolžan navesti INV kot sedež svoje zaposlitve, financerja, program financiranja ter številko, naslov in akronim projekta. V kolikor prispevek dela teh podatkov ne vsebuje, mora avtor te podatke vpisati v obrazec »Vpis v bibliografijo in izjava avtorja ob oddaji dela v repozitorij DiRROS in dCOBISS« (Priloga 1) ob posredovanju prispevka knjižnici za oddajo v repozitorij. Praviloma avtor navede tudi svojo identifikacijo ORCID, ki je mednarodno sprejet trajni identifikator raziskovalcev in omogoča večjo vidnost v mednarodnih evidencah raziskovalnega dela.

IV. NADZOR POSTOPKA IZDAJE

7. člen (avtorske pravice)

- (1) V kolikor avtor vključi v prispevek slikovno gradivo in preglednice, ki niso njegovo delo, mora predhodno pridobiti soglasja oziroma dovoljenja imetnika avtorskih pravic v skladu z ZASP in založniško politiko izdajatelja. Pri pridobitvi teh soglasji veljajo izjeme v primeru, da je avtorska zaščita že potekla (70 let po smrti avtorja), da je uporaba dovoljena z licencami ali glede na določila o prosti uporabi (pouk, citati, kritika).
- (2) Obvezen element prispevka je tudi zapis o načinu urejanja avtorskih pravic na prispevku. Avtorji morajo zadržati materialne avtorske pravice in jih lahko prenesejo na založnike le neizključno.
- (3) Kadar avtorsko delo ustvari delojemalec pri izpolnjevanju svojih obveznosti ali po navodilih delodajalca (avtorsko delo iz delovnega razmerja), se šteje, da so materialne avtorske pravice in druge pravice avtorja na tem delu izključno prenesene na delodajalca za deset let od dokončanja dela, če ni s pogodbo drugače določeno.
- (4) Avtorji morajo zagotoviti objavo prispevka pod odprto licenco, ki vsakomur omogoča, da v skladu z načeli znanstvenoraziskovalne etike prispevke prosto uporablja, spreminja in deli. Licenci, ki jih izrecno omenja Uredba o odprti znanosti, sta za znanstvene publikacije licenci Creative Commons priznanje avtorstva (CC BY) in priznanje avtorstva – deljenje pod enakimi pogoji (CC BY-SA) ali njima enakovredne.
- (5) Monografije in z njimi po obsegu primerljive znanstvene publikacije so, če so recenzirane ali če so tretje osebe nosilci katerihkoli pravic na njih, lahko objavljene pod licenco, ki omejuje nadaljnjo komercialno uporabo ali predelavo dela (na primer licenci Creative Commons priznanje avtorstva – nekomercialno (CC BY-NC), ki omejuje nadaljnjo komercialno uporabo, in Creative Commons priznanje avtorstva – brez predelav (CC BY-ND), ki prepoveduje predelave, ali njima enakovredne).

8. člen (dovoljenje za objavo ali založniška pogodba)

- (1) Pred izidom prispevka avtor založniku poda dovoljenje za objavo, kjer se podrobno opredelijo materialne avtorske pravice. V primeru, da je avtorjev več, se morajo vsi opredeliti glede materialnih avtorskih pravic in podati dovoljenje za objavo.

- (2) Za ureditev pogodbenega razmerja med založnikom in avtorjem se sklene založniška pogodba.

9. člen (arhiviranje dokumentacije)

Knjižnica INV arhivira objavo v DiRROS in evidentira v COBISS.SI ter dCOBISS. Če je bila raziskava financirana iz javnih sredstev v višini najmanj 50 %, se za vnos v repozitorij DiRROS in dCOBISS glede na vrsto objave priloži:

- A. odprto-dostopna revija:
- spletna povezava (s trajnim identifikatorjem) na prispevek.
- B. hibridna revija:
- spletna povezava s trajnim identifikatorjem na prispevek in
 - AAM (Author Accepted Manuscript), ki je že recenzirani rokopis, a brez dokončnega oblikovanja v obliki besedilne datoteke (npr. docx), s pripisom na začetku besedila, kje je prispevek izšel, in povezavo do založnikovega spletnega mesta, ali
 - VoR (Version of Records), ki je že objavljena različica znanstvene publikacije s končno postavitvijo v obliki pdf datoteke, in
 - podpisan obrazec »Vpis v bibliografijo in izjava avtorja ob oddaji dela v repozitorij DiRROS in dCOBISS« (Priloga 1).

10. člen (dokumentacijska obdelava po izidu)

Knjižnica INV je dolžna urediti:

- bibliografski vnos v sistem COBISS,
- oddajo e-različice v DiRROS in dCOBISS,
- arhiviranje obrazca »Vpis v bibliografijo in izjava avtorja ob oddaji dela v repozitorij DiRROS in dCOBISS« (Priloga 1).

V. KONČNA DOLOČBA

11. člen (veljavnost)

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po sprejemu na seji Upravnega odbora INV.

Priloge:

Priloga 1: Vpis v bibliografijo in izjava avtorja ob oddaji dela v repozitorij DiRROS in dCOBISS

VPIS V BIBLIOGRAFIJO RAZISKOVALCA, ODDAJA V REPOZITORIJ

Avtor(ica)/Soavtor(ica): Ime in priimek, šifra raziskovalca ARIS in šifra ORCID
Naslov prispevka:
Tipologija prispevka: http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_slv.pdf
Naslov vira (za prispevek v zborniku, poglavje v monografiji, članek v serijski publikaciji):
URL/PID:
Ključne besede v slovenščini (3–5):
Podatki o financerju: program financiranja, številka projekta, naslov projekta, akronim
Ali ste objavili raziskovalne podatke, iz katerih izhajajo rezultati raziskave, v objavi v zaupanja vrednem repozitoriju?* DA/NE
Trajni identifikator ali URL naslov raziskovalnih podatkov:
Priloge po e-pošti (obkrožiti): 1. predzaložniška nerecenzirana oz. delovna različica prispevka (preprint); opomba: ne zadošča zahtevam financerja po odprtem dostopu! 2. avtorjeva končna različica prispevka, sprejetega v objavo, z dodanimi podatki o letu in statusu objave (angl. AAM – author accepted manuscript / postprint) 3. objavljen prispevek (angl. VoR – version of record).
V primeru sofinanciranja raziskave iz javnih sredstev v višini 50 % so izvajalci znanstvenoraziskovalne dejavnosti zavezani k oddaji znanstvenih prispevkov v repozitorij. V kolikor ne želite oddati prispevka v repozitorij, napišite utemeljitev (izjeme opredeljene v Uredbi o odprti znanosti).

*Izjeme od popolnoma odprtega dostopa do raziskovalnih podatkov in drugih rezultatov raziskav so dopustne v utemeljenih primerih, ko popolnoma odprt dostop preprečuje varstvo intelektualne lastnine, varstvo osebnih podatkov, varnost oseb ali države ali druge zakonske omejitve. Utemeljitev izjeme mora biti obrazložena v NRRP.

Izjavljam, da:

1. sem avtor_ica oziroma soavtor_ica dela, ki ga oddajam v repozitorij DiRROS in dCOBISS,
2. sem od vseh soavtorjev pridobil_a soglasja za oddajo dela,
3. materialnih avtorskih pravic, drugih pravic avtorja oziroma sorodnih pravic na tem delu pred oddajo dela v DiRROS in dCOBISS nisem prenesel_la na tretjo osebo, ALI

4. v primeru, da sem materialne avtorske pravice, druge pravice avtorja oziroma sorodne pravice na tem delu pred oddajo dela v DiRROS in dCOBISS prenesel_la na tretjo osebo, izjavljam, da je objava dela v DiRROS in dCOBISS v skladu s politiko založnika o avtorskih pravicah in samoarhiviranju ter da sem preveril_a pravico oddaje dela v DiRROS in dCOBISS na referenčni spletni strani založnika (oz. na <https://journalcheckertool.org/> ali drugem primerljivem iskalniku) ali drugega imetnika pravic, na katerega sem predhodno prenesel_la pravice na delu, ali pa sem pridobil_a pisno soglasje za vključitev dela v DiRROS in dCOBISS od osebe, na katero sem predhodno prenesel_la materialne avtorske ali sorodne pravice,
5. vsebina dela, ki ga oddajam v DiRROS in dCOBISS, po mojem vedenju ne krši in ne posega v pravice intelektualne lastnine drugih oseb (avtorske ali sorodnih pravic, patentov, modelov, znamk ali drugih pravic),
6. v kolikor moja dela vsebujejo avtorska dela drugih imetnikov avtorskih in sorodnih pravic, sem ta dela ustrezno citiral_a v skladu z veljavno zakonodajo oziroma pridobil_a ustrezne avtorske pravice ali dovoljenje imetnikov avtorskih pravic na teh delih za namen objave mojih avtorskih del v DiRROS in dCOBISS,
7. v kolikor delo oddajam v prvo objavo in je (so)izdajatelj tega dela Inštitut za narodnostna vprašanja, soglašam, da upravljalec repozitorija javno objavi delo v DiRROS in dCOBISS in ga trajno hrani,
8. sem seznanjen_a z namenom, pogoji uporabe in načinom delovanja repozitorijev DiRROS in dCOBISS,
9. pooblaščam zaposlene v knjižnici Inštituta za narodnostna vprašanja, da objavijo moje delo v repozitoriju DiRROS in dCOBISS.

Žarko Bogunovič
PRESEDNIK UPRAVNEGA ODBORA

Št.:26-4/2025

V Ljubljani, dne 19.11.2025

PRILOGA 2: Obvestilo založniku v slovenskem in angleškem jeziku

OBVESTILO

To avtorsko delo je sofinancirano s strani javnih sredstev Republike Slovenije v višini najmanj 50 % in je predmet Uredbe o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti (Uradni list RS, št. 59/23 in 39/25, v nadaljnjem besedilu: Uredba o odprti znanosti). To avtorsko delo je skladno z 2. členom Uredbe o odprti znanosti odprtodostopno v digitalnih različicah znanstvenih publikacij in drugih rezultatih raziskav, ki so obravnavane v teh publikacijah ter so nujno potrebne za ponovitev raziskav ali za ponovno uporabo rezultatov raziskav v drugih raziskavah.

Skladno z določilom 6. člena Uredbe o odprti znanosti lahko avtorske pravice na znanstvenih publikacijah, za katere velja Uredba o odprti znanosti, avtorji znanstvenih publikacij ali njihovi delodajalci, kadar so pravice prenesene nanje, prenašajo naprej na tretje osebe le neizključno.

Izrecno vas seznanjamo, da izključen prenos avtorskih materialnih pravic na tem avtorskem delu skladno z Uredbo o odprti znanosti ni mogoč.

Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21, 40/23, 102/24 in 40/25, v nadaljnjem besedilu: ZZrID) v 6. in 7. odstavku 41. člena uveljavlja pravico do sekundarnega publiciranja. To pomeni, da omogoča, da se javno financirani raziskovalni članki in z njimi povezani raziskovalni podatki, lahko pa tudi drugi rezultati raziskav, objavijo v odprtodostopnem repozitoriju tudi v primerih, ko založnik ne omogoča (ne dovoli) takojšnjega odprtega dostopa. Pravica do sekundarnega publiciranja izrecno določa, da je nično vsako pogodbeno določilo, ki raziskovalcem ali izvajalcem znanstvenoraziskovalne dejavnosti preprečuje objavo oziroma dajanje na voljo javnosti rezultatov raziskav v javnem odprtodostopnem repozitoriju.

NOTICE

This copyright work is co-financed by public funds of the Republic of Slovenia in the amount of at least 50% and is subject to the Regulation on the implementation of scientific research work in accordance with the principles of open science (Official Journal of the Republic of Slovenia, No. 59/23 and 39/25, in the following text: Regulation of open science). In accordance with Article 2 of the Regulation of open science, this copyright work is openly available in digital versions of scientific publications and other research results discussed in these publications, which are necessary for the replication of the research or for the reuse of the results in other research.

As provided for in Article 6 of the Regulation of open science, copyright in scientific publications covered by the Regulation of open science may be transferred by the authors of the scientific publications or their employers, where the rights are transferred to them, to third parties only on a non-exclusive basis. You are expressly informed that the exclusive transfer of material copyright in this copyright work is not possible under the Regulation of open science.

The Scientific Research and Innovation Activities Act (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No. 186/21, 40/23, 102/24, and 40/25, hereinafter: ZZrID), in paragraphs 6 and 7 of Article 41, establishes the right to secondary publishing. This means that publicly funded

research articles and the related research data, as well as other research results, may be published in an open-access repository, even in cases where the publisher does not permit immediate open access. The right to secondary publishing explicitly stipulates that any contractual provision preventing researchers or research-performing organizations from publishing or making research results publicly available in an open-access repository shall be deemed null and void.